

Besedilo ni lektorirano.

Motiviranost brezposelnih oseb za izobraževanje

Izobraževanju brezposelnih namenja stroka posebno pozornost, saj cela vrsta raziskav opozarja na nekatere psiho-socialne značilnosti, ki se razvijejo v obdobju brezposelnosti in motivacijo zavirajo. Najprej moramo izpostaviti, da so brezposelni z izgubo zaposlitve ali neuspešnim iskanjem prve zaposlitve v izredno neugodnem ekonomskem položaju, kar v marsičem vpliva na njihovo življenje in tudi na njihove možnosti za vključitev v izobraževanje. Po drugi strani moramo opozoriti na psihološke posledice brezposelnosti, ki se kažejo predvsem v razvoju nizke samopodobe, osebnostnih spremembah in spremembah vrednot, negativnem odnosu do dela, občutku neobvladljivosti življenja in navsezadnje tudi v negativnih stališčih do izobraževanja.

Izobraževanje je eden izmed pomembnih ukrepov pri odpravljanju problemov, ki se pojavljajo pri brezposelnosti. To kažejo tudi izkušnje mnogih evropskih držav. Zavod za zaposlovanje Republike Slovenije (ZZRS) objavlja več programov, ki so namenjeni izobraževanju in usposabljanju. Območne enote posameznih regij glede na razmere na trgu določijo ožje ciljne skupine, ki se lahko udeležijo posameznih izobraževanj in usposabljanj.

Izsledki analiz v preteklosti kažejo, da brezposelni visoko cenijo opravljanje poklica, ki je v skladu z njihovimi interesi (delo, ki me veseli). Temu cilju sledi varna prihodnost, samostojnost in neodvisnost ter zadovoljstvo z delom. Najnižje vrednotijo družbeni vpliv, prosti čas ter denar in imetje. Po mnenju brezposelnih nadaljevanje njihovega izobraževanja najbolj podpirajo njihovi prijatelji, partner ter učitelji. Najmanj jih (po mnenju anketirancev) k nadaljevanju izobraževanja spodbujajo svetovalec na ZZRS in družinski člani.

Za izobraževalce je morda še pomembnejši podatek o tem, ali je posameznik prepričan, da lahko svoje cilje z izobraževanjem sploh doseže. V zvezi z izobraževanjem odraslih je splošno uveljavljeno mnenje, da temelji udeležba v izobraževanju na bolj ali manj prostovoljnih odločitvah posameznika. Splošno velja, da postaja izobrazba vse nujnejši pogoj za uspešno vključevanje posameznika v družbene procese. Kot ugotavlja Deshler (v Radovan, 2003), poteka razumevanje motivacije odraslih za izobraževanje v glavnem po dveh poteh: psihološki in sociološki. Prvi vidik opisuje predvsem notranje dejavnike motivacije za izobraževanje (npr.: motive, potrebe, pričakovanja, prepričanja, vrednote ipd.), drugi pa svoje razumevanje gradi na zunanjih pogojih, pod katerimi se oseba vključuje v izobraževanje (npr.: spol, starost, zaposlitveni položaj, položaj na delovnem mestu ipd.). Razlogi, zaradi katerih se nekdo vključi v izobraževalni program, so torej najrazličnejši in jih največkrat ni mogoče zožiti na samo eno »motivacijo«.

Pri naši analizi smo se osredotočili na sociološki vidik, ki opisuje, kako spol, starost, izobrazba vplivajo na odločitev za nadaljnje izobraževanje.

Če pogledamo podatke na področju celotne Slovenije za leto 2012, ugotovimo, da ima največji delež brezposelnih (dobrih 3 %), ki so se udeležili usposabljanja na delovnem mestu, VII. oziroma VIII. stopnjo izobrazbe.

Podobno lahko ugotovimo pri institucionalnem usposabljanju. Dobrih 9 % udeležencev jih je imelo VII. oziroma VIII. stopnjo, sledijo udeleženci, ki so obiskovali bolonjske programe, in sicer je bilo teh 8 %. Interes za tovrstno izobraževanje je bil manjši pri osebah z nižjo izobrazbo, kar bi lahko potrdili s tem, da se za nadaljnja izobraževanja oziroma usposabljanja odločajo predvsem tisti, ki so bili uspešni že pri rednem šolanju in so dosegli višjo stopnjo izobrazbe, manj pa tisti, ki si taki šele želijo postati.

Besedilo ni lektorirano.

Večina brezposelnih in nekvalificiranih delavcev je prepričanih, da z izobraževanjem ne bo pridobila več prostega časa, večjega vpliva v družbi, več denarja ter boljšega razumevanja dogajanja v svetu.

V nasprotju s spoznanji zgoraj omenjenih analiz, so se za pridobitev nacionalne in temeljne poklicne kvalifikacije v največji meri odločile osebe z nižjo stopnjo izobrazbe, in sicer osebe z II. oziroma III. stopnjo izobrazbe. To je razumljivo, saj je nacionalna oziroma temeljna poklicna kvalifikacija namenjena pridobitvi poklica s tovrstno stopnjo izobrazbe. Takšnih je bilo dobrih 2 % vseh brezposelnih s tovrstno stopnjo izobrazbe.

Podobno smo lahko pričakovali pri projektne učenju mladih (PUM). Za tovrstno obliko učenja se odločajo mlajše osebe, ki se še odločajo za poklic in aktivno preživljajo čas z vrstniki do ponovne vključitve v izobraževanje oziroma zaposlitev. Največ mladih, ki se je vključilo v program PUM, je imelo zaključeno I. stopnjo izobrazbe. Prav tako ima največji delež (dobrih 0,5 %) brezposelnih, ki je bil vključen v formalno izobraževanje, le I. stopnjo izobrazbe.

V kolikor pogledamo še vključitev v različna izobraževanja glede na spol, lahko ugotovimo, da so se za usposabljanje na delovnem mestu in institucionalno usposabljanje odločale v večji meri ženske. Za pridobitev nacionalne in temeljne poklicne kvalifikacije pa je večji delež pripadal moškim.

Glede na starost, so podatki sledeči. Največji delež vseh brezposelnih, ki se je vključil v usposabljanje na delovnem mestu, pripada skupini od 18–39 let, največ tistih, ki so se udeležili institucionalnega usposabljanja, pa pripada skupini od 25–39 let. Za pridobitev nacionalne in temeljne poklicne kvalifikacije so se odločile v največji meri osebe v skupini od 18–24 let. Za program PUM in formalno izobraževanje pa so se odločile mlajše osebe, in sicer do 17 let, kar je pričakovani rezultat.

Iz vseh teh podatkov lahko povzamemo, da se predvsem mlajši zavedajo pomembnosti izobrazbe za pridobitev poklica in uresničitev življenjskih ciljev, saj izobrazba postaja v sodobni družbi vse bolj pomemben predpogoj za konkurenčnost posameznika na trgu dela in za uspešnost pri vključevanju v družbene procese. Od posameznika se pričakuje pripravljenost, da svoje znanje in kvalifikacije stalno prilagaja spremembam na trgu dela, da bi tako izboljšal kakovost svojega dela in/ali povečal zaposljivost. Tudi naša analiza je pokazala, da se je z vključitvijo v usposabljanje na delovnem mestu zaposljivost povečala, in sicer je znašala 63 % glede na skupno število vključenih oseb v usposabljanje, ne glede na stopnjo izobrazbe, ter 55 % glede na skupno število vključenih oseb v izobraževanje za pridobitev nacionalne oziroma temeljne poklicne kvalifikacije.

Viri:

Posvet Izobraževanje brezposelnih (1993): Izobraževanje brezposelnih (1993), Ljubljana, str. 32-33.

http://www.ess.gov.si/iskalci_zaposlitve/programi/usposabljanje_in_izobrazevanje, 29. 7. 2013.

<http://porocila.acs.si/datoteke/Motivacija.pdf>, 29. 7. 2013

Radovan M. (2003): Analiza dejavnikov, ki vplivajo na motiviranost brezposelnih za izobraževanje. V: Psihološka obzorja, letnik 12, št. 4, str. 109-120

Radovan M. (2003): Ali so brezposelni motivirani za izobraževanje? Ljubljana, str. 30-36

http://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/registirana_brezposelnost#Slovenija, 29. 7. 2013